

Ambitieagenda

KRINGLOOPLANDBOUW

BIOLOGISCHE SECTOR

juni 2019

BIOLOGISCH - VAN NATURE KRINGLOOPLANDBOUW

De biologische keten zit vol sterke en ervaren pioniers op het gebied van kringlooplandbouw. Zij werken samen met de natuur, met gesloten kringlopen en zonder kunstmest en chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen. Met als doelen onder meer een rijke biodiversiteit, grote bodemvruchtbaarheid en schoon water. De kracht van de biologische sector is haar ketengerichte benadering, waarbij het Europees biologisch keurmerk aan de consument laat zien welke meerwaarde gerealiseerd wordt.

Onze rol: verdiepen, verbreden en verbinden

De biologische sector levert graag een bijdrage aan de transitie van de Nederlandse landbouw naar kringlooplandbouw. We willen ons samen met de overheid en stakeholders verdiepen, verbreden en verbinden.

- Onze bijdrage aan kringlooplandbouw verder ontwikkelen en uitwisselen met voorlopers in de gangbare landbouw.
- Tonen dat de Europese regels waaraan biologische ondernemers moeten voldoen, ervoor zorgen dat veel van de doelstellingen van kringlooplandbouw automatisch behaald worden.
- Knellende regelgeving inzichtelijk maken en mogelijke belemmeringen gedoseerd wegnemen. Dit kan in de vorm van pilots waarbij de ruimte gegeven wordt om op een andere manier te werken.

VIER KERNWAARDEN

Biologisch ontwikkelt zich op basis van vier kernwaarden, waar elke schakel in de keten zich verantwoordelijk voor voelt, en die richting en focus geven in het proces van innovatie en ontwikkeling:

Gezondheid

Samenhang tussen aarde, planten, dieren en mensen.

Ecologie

Rekening houden met natuurlijke kringlopen en omgeving.

Eerlijk

Rechtvaardige omgang met elkaar, dieren en het milieu.

Zorg

Verantwoordelijk werken volgens het voorzorgsprincipe, waarbij we geen risico's nemen ten koste van mens en milieu.

VIJF AMBITIES

De biologische sector wil graag ontwikkelen en informatie uitwisselen met de hele landbouw- en voedingssector, om tot de meest vruchtbare resultaten te komen. Om die doorontwikkeling te kunnen realiseren, is er behoefte aan praktijkgericht onderzoek.

Belangrijk uitgangspunt voor een vliegende start is de invoering van een “Bio-check” voor nieuwe wetgeving en beleid voor de landbouw. Hierbij kijkt de overheid of nieuw op te stellen gangbare wetgeving (waar biologische boeren ook aan moeten voldoen) strijdig is met de productieregels voor de biologische landbouw of de ontwikkeling van biologische landbouw belemmert. Als dat het geval is, moet hiervoor een oplossing komen.

- 1 Kringloopsluiting:** mineralen in de kringloop houden voor gezonde bodem, water en lucht.
- 2 Systemen die samenwerken met de natuur:** robuuste rassen in een robuust systeem, waardoor planten en dieren gezond blijven en geen middelen of medicijnen ingezet hoeven te worden.
- 3 Herstellen & bevorderen biodiversiteit:** gerichte maatregelen om natuur en biodiversiteit te behouden, te herstellen en te vergroten.
- 4 Duurzaam bodembeheer & bemesting:** een bodem die koolstof vasthoudt, beter bestand is tegen droogte, wateroverlast en bijdraagt aan de reductie van broeikasgassen.
- 5 Eerlijke prijsvorming in verbonden ketens:** in verbonden ketens krijgen alle schakels (van boer tot aan de retail), die extra duurzaamheid leveren een faire prijs voor hun producten en diensten.

1.

VIJF AMBITIES

1. KRINGLOOPLUITING

Mineralen in de kringloop houden voor gezonde bodem, water en lucht

Huidige situatie

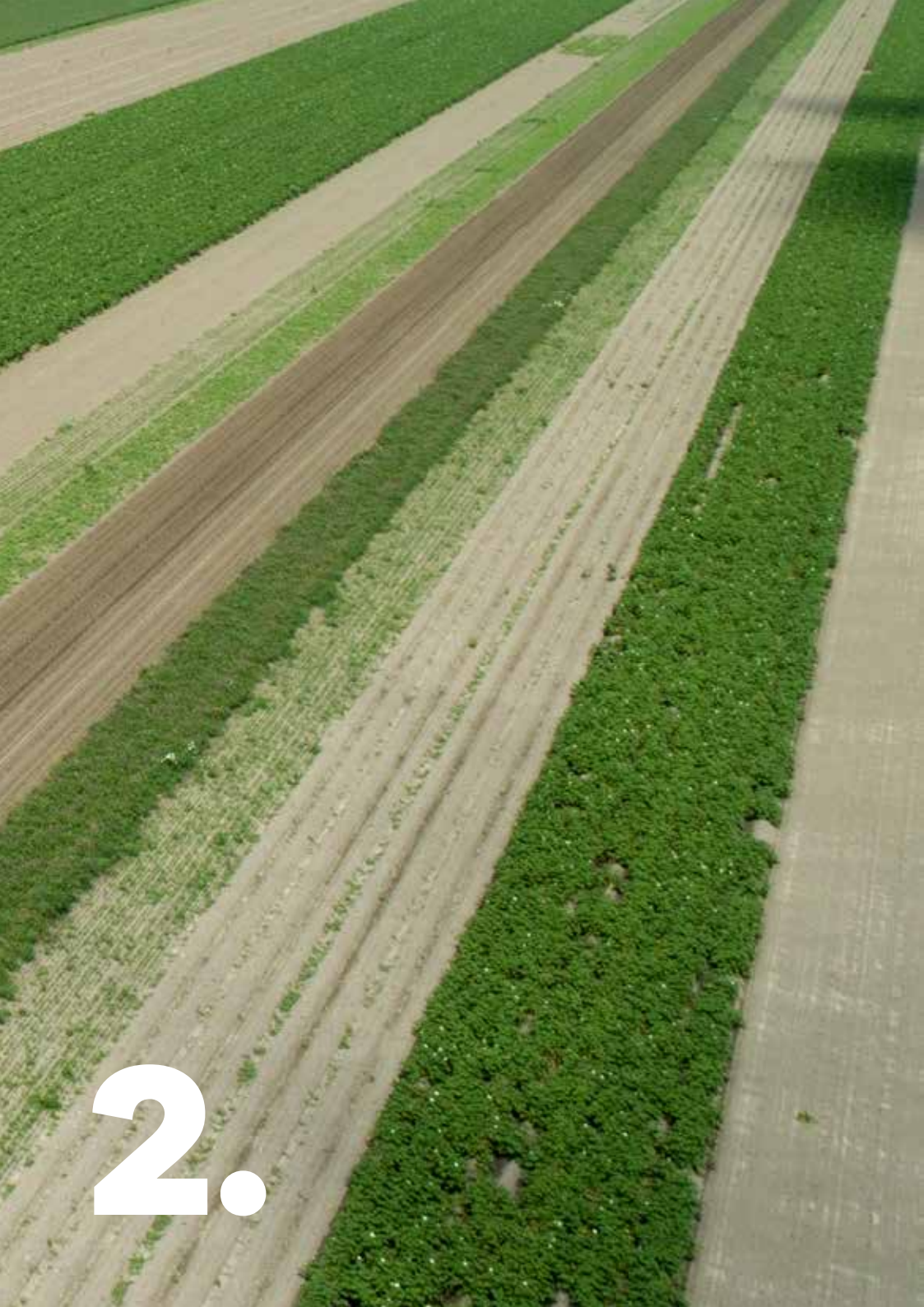
In de biologische landbouw zijn al veel voorbeelden van kringlooplandbouw te vinden. Voor de sector als geheel is de kringloop nog lang niet ideaal. De biologische landbouw is daarom één van de voorbeelden waar kringlooplandbouw verder uitgewerkt kan worden. Deze vorm van kringlooplandbouw heeft als uitgangspunt een grondgebonden landbouw waarbij dierlijke en plantaardige ketens zich in samenhang ontwikkelen, met zo weinig mogelijk inzet van middelen van buiten het systeem. Ook worden producten zo dichtbij als mogelijk, in korte ketens afgezet. Bionext heeft onlangs een onderzoek afgerond naar de mogelijkheden om de mestkringloop binnen biologisch verder te sluiten. We willen graag met deze onderzoeksresultaten aan de slag en een pilot starten onder de titel: “Biologische Kringlopen”.

Invulling

Doel: verbeteren van de kringloop in de biologische landbouw. Dat betekent optimaliseren van de mest-voer relaties tussen de plantaardige en dierlijke sectoren in de biologische landbouw. We werken hierbij naar zo dichtbij als mogelijk en zo ver weg als noodzakelijk. Ook betekent het dat er alternatieven gevonden moeten worden voor het (nu nog deels) gebruiken van gangbare mest en gangbaar stro. Dat versterkt de biologische kringloop en verlaagt het risico op insleep van ongewenste stoffen, die schadelijke effecten kunnen hebben op bodemleven en biodiversiteit.

Hoe: het met ketenpartijen ontwikkelen van een meerjarenplan voor de biologische sector en deelsectoren met heldere tussendoelen en afspraken voor het bereiken van een verbeterde kringloop in de biologische landbouw.

Instrumenten: ontwikkelen van een meerjarenplan en convenant tussen de plantaardige en dierlijke biologische ketens, ketenregie voor pilots tussen plantaardige en dierlijke ketens op regionaal niveau, versterking van de biobank (vraag-aanbod marktplaats voor biologische boeren), benutten van biologische reststromen (biologisch blijft in de biologische kringloop, ook bij reststromen van handel en verwerking).

2. SYSTEMEN DIE SAMENWERKEN MET DE NATUUR

Robuuste rassen in een robuust systeem waardoor planten en dieren gezond blijven en geen middelen of medicijnen ingezet hoeven te worden.

Huidige situatie

Bionext inventariseert welke gangbare inputs nog worden gebruikt in de biologische landbouw. Vervolgens wordt met de deelsectoren onderzocht welke biologische alternatieven er beschikbaar zijn en wat er nodig is om deze in de praktijk te brengen. Daarnaast wordt in samenwerking met de WUR in het DiverIMPACTS-project praktijkonderzoek gedaan op het gebied van strokenteelt en mengteelten zodat telers in de toekomst keuze hebben uit meer verschillende teeltsystemen.

De biologische sector werkt aan verdere weerbaarheid door het vergroten van de (agro)biodiversiteit in de teelt en de ontwikkeling van nieuwe, robuuste rassen. Divers grasland, strokenteelt, mengteelten, in stand houden diversiteit in groenteteelt: biologisch streeft naar integrale biodiversiteit waarbij de diversiteit zich niet beperkt tot de akkerranden, maar integraal onderdeel vormt van de bedrijfsvoering.

Invulling

- We vragen ruimte voor nieuwe pilots zonder beperking van huidige wetgeving. Binnen deze pilots wordt ruimte gegeven op gebied van regelgeving en administratie om innovaties mogelijk te maken. Bijvoorbeeld een experiment met agrodiversiteit en agroforestry in plantaardige of dierlijke productie. Dit kan op dit moment leiden tot herkwalificatie van landbouwgrond en verlies van mestplaatsingsruimte.
- Rapportage van een strokenteeltperceel in de gecombineerde opgave is nu een administratieve rompslomp. Iedere strook is een apart perceel. Dit draagt niet bij aan het enthousiast instappen op experimenten of innovaties.
- Er is behoefte aan een nieuw 10-jarig programma voor klassieke veredeling wat volgt op het aflopende programma 'Groene veredeling' voor de biologische en gangbare landbouw. Binnen dit programma dient nadrukkelijk ook aandacht te zijn voor kleinere gewassen waar in de commerciële veredelingsprogramma's weinig aandacht voor is. Het is hierbij van extra belang dat de private financiering in kind kan worden geleverd.

2.

3. HERSTELLEN & BEVORDEREN BIODIVERSITEIT

Gerichte maatregelen om natuur en biodiversiteit te behouden, te herstellen en te vergroten.

Huidige situatie

Het grote Ipbes-onderzoek ondersteunt de noodzaak om als voedselketen ondersteuning te geven aan behoud en verbetering van biodiversiteit. Onderzoek van het Thünen-Instituut toont de positieve effecten van de biologische landbouw op de biodiversiteit voor de onderzochte soortengroepen duidelijk aan. Bevindingen waar 30 jaar onderzoek naar biologische landbouw aan ten grondslag ligt: 528 studies met 2816 vergelijkingsparen (biologisch/gangbaar) zijn gebruikt voor de analyse. De bijdrage aan behoud en herstel van biodiversiteit op de bedrijven kan ons inziens nog sterk vergroot worden als er meer gerichte en bedrijfsspecifieke adviezen en informatie worden gegeven.

BIODIVERSITEIT

Prestatiegebied	Indicator		In studies gekozen referentiemaat	Aantal studies	Aantal vergelijkingsparen	Waardering van de maatschappelijke prestatie op basis van een kwantitatieve analyse van de literatuurresultaten		
						Biologische landbouw levert duidelijk hogere prestaties	Biologische landbouw levert duidelijk vergelijkbare prestaties	Biologische landbouw levert duidelijk langere prestaties
Biodiversiteit	Flora	Soortenaantal	Oppervlakte	42	128	■	■	■
		Abundantie	Oppervlakte	8	19	■		
	Fauna	Soortenaantal	Oppervlakte	31	67	■		
		Abundantie	Oppervlakte	28	98	■		

- Biologische landbouw levert duidelijk hogere prestaties
- Biologische landbouw levert duidelijk vergelijkbare prestaties
- Biologische landbouw levert duidelijk langere prestaties

Bron: Leistungen des ökologischen Landbaus für Umwelt und Gesellschaft, Thünen Report 65

Invulling

Bionext pleit voor het stimuleren van bedrijfsnetwerken, waarin telers met elkaar en onafhankelijke, deskundige adviseurs in gesprek gaan om innovaties rondom biodiversiteit op het bedrijf te bespreken.

Doel: kennis vanuit het onderzoek naar de praktijk vertalen.

Hoe: elementen van een bedrijfsnetwerk zijn onderlinge kennisdeling (peer-to-peer learning), nauwe samenwerking met (praktijk)onderzoek, procesondersteuning en (zeker in de open teelten) een looptijd van minimaal 3 jaar.

Instrumenten: de bedrijfsnetwerken moeten worden ondersteund en gemonitord, inclusief kosten en financiële prikkels.

3.

4. DUURZAAM BODEMBEHEER & BEMESTING

Een bodem die koolstof vasthoudt, beter bestand is tegen droogte, wateroverlast en bijdraagt aan de reductie van broeikasgassen.

Huidige situatie

Goed bodembeheer, goede bemesting en het gebruik van biomassa spelen een belangrijke rol bij het tegengaan van klimaatverandering en bij omgang met de gevolgen van klimaatverandering, zoals droogte en wateroverlast. Analyse van het Thünen-Instituut naar bodemvruchtbaarheid toont de voordelen van biologische landbouw duidelijk aan. Als naar alle indicatoren wordt gekeken, vertoonden 56% van de vergelijkingsparen voordelen voor biologische landbouw met betrekking tot bodemvruchtbaarheid (zie tabel).

BODEMVRUCHTBAARHEID

Prestatiegebied	Indicator		In studies gekozen referentiemaat	Aantal studies	Aantal vergelijkingsparen	Waardering van de maatschappelijke prestatie op basis van een kwantitatieve analyse van de literatuurresultaten		
						Biologische landbouw levert duidelijk hogere prestaties	Biologische landbouw levert duidelijk vergelijkbare prestaties	Biologische landbouw levert duidelijk langere prestaties
Bodem vruchtbaarheid	Regenwormen	Abundantie	Oppervlakte	21	64	■	■	■
		Biomassa	Oppervlakte	17	93	■		
	Zuurgraad van de bodem		Oppervlakte	30	71	■		
	Fosfor		Oppervlakte	14	65		■	
	Indringingsweerstand		Oppervlakte	4	44	■		

- Biologische landbouw levert duidelijk hogere prestaties
- Biologische landbouw levert duidelijk vergelijkbare prestaties
- Biologische landbouw levert duidelijk langere prestaties

Bron: Leistungen des ökologischen Landbaus für Umwelt und Gesellschaft, Thünen Report 65

Invulling

Doel: met meer (financiële) ondersteuning pilots opzetten of uitbreiden om systemen verder te ontwikkelen waarbij de opgedane ervaring dient om tot voorstellen en beleidsinstrumenten voor betere bodemvruchtbaarheid en bodembiodiversiteit te komen.

Een voorbeeld hiervan is het lopende project Carbon Farming, gericht op kennisvragen omtrent klimaat en koolstofbinding in de bodem, als:

- Hoeveel koolstof wordt in een biologisch beheerde bodem opgeslagen?
- Wat zijn de meest veelbelovende technieken die agrariërs kunnen gebruiken om koolstof vast te leggen in landbouwbodems?
- Wat zijn potentiële samenwerkingsvormen, binnen en buiten de voedselketen, om koolstofvastlegging in de bodem te belonen?

5.

5. EERLIJKE PRIJS

In verbonden ketens krijgen alle schakels (van boer tot aan de retail), die extra duurzaamheid leveren een faire prijs voor hun producten en diensten.

Huidige situatie

Ook in de biologische keten speelt de vraag over de verdeling van de opbrengsten over de verschillende schakels. Met als onderliggende vraag of de prijzen toekomstbestendig zijn. Een lastig thema waarbij juist in de biologische sector relatief veel kansen liggen om met medewerking van alle schakels in de keten meer inzicht te krijgen in de problemen en mogelijke oplossingen.

Bionext wil in specifieke ketens pilots doen om nieuwe vormen van echte en eerlijke prijsvorming tussen ketenpartners te ontwikkelen, met een juiste verdeling over de diverse schakels in de keten, zodat boeren en andere schakels niet onder de gemiddelde kostprijs hoeven te werken. Het betrekken van retail en consument daarbij is essentieel, want zij bepalen welke prijsruimte er in een keten mogelijk is.

Invulling

Verbonden en verantwoordelijke biologische ketens met eerlijke prijsvorming voor extra inspanningen voor alle ketenschakels.

Doel: toekomstbestendige manier van prijsvorming in biologische ketens, waardoor duurzaamheidsinspanningen in de hele keten beloofd worden.

Hoe: in deelsectoren werken boeren en ketenpartijen uit de biologische keten onder andere aan meer dierenwelzijn, biodiversiteit, bodemvruchtbaarheid, koolstofopslag in de bodem, groene energie en eerlijke handel. Om deze ontwikkeling te versnellen worden boeren hierbij ondersteund vanuit verbonden en verantwoordelijke ketens tot en met de retail. Een eerlijke prijs, die recht doet aan de kosten voor de inspanningen die elke schakel levert en goede communicatie van boer tot burger staan hierbij voorop. Voor een robuuste verandering moet dit in deze keten tot en met de retail geborgd worden, zodat de boer en andere ketenpartners hier zekerheid over krijgen. Goede teeltplanningen, langjarige afnameafspraken, eerlijke prijsafspraken en gezamenlijke communicatie bieden zekerheid om extra inspanningen te doen op de genoemde thema's. Zodat biologische ondernemers kunnen doen waar ze vanuit hun biologische principes sterk in zijn. Dit versterkt de afzetkansen voor Nederlandse biologische producten op de Nederlandse markt.

Instrumenten: marketing en communicatie-ondersteuning voor biologische ketens en deelsectoren die hiermee aan de slag gaan.

Bionext

World Food Centre
Nieuwe Kazernelaan 2 (D42)
6711 JA Ede
T 030 233 99 70
E info@bionext.nl
www.bionext.nl

Meer informatie over onze
kringloopvisie kunt u opvragen
bij Laurens Nuijten,
Nuijten@bionext.nl